

Příběh „německého dítěte“ Ilse

Byl leden 1945, Graditz, Německo. Vzpomínám si, jak mi moje maminka Annastasia Licha Grutzner řekla, abych si sbalila kufr, že válka je velice blízko nás a musíme odejít. Zabalila jsem si sebou dřevěnou panenku a její šatičky. Maminka pak zkontrolovala kufr a přiměla mě, abych je z kufru zase vyndala. Po půlnoci přijel k našemu domu velký vůz. Moje maminka, 14letá sestra Inge, 10letá sestra Magda, 8letý bratr Gerhart a já, 12letá Ilse, jsme byli naloženi Orgánem veřejné správy/Červeným křížem a odvezeni do Československa spolu s mnoha dalšími uprchlíky z našeho rodného města. Dovezli nás do prázdné školy, kde jsme spali na matracích na podlaze. Můj otec Ernst Paul Grutzner byl zaměstnaný, co si pamatuju, v Kielu v lodním průmyslu a poté poslán do Francie.

Při pobytu v budově školy mi byla diagnostikována spála. Následně mě poslali do nemocnice v Benešově v Československu. Spřátelila jsem se zde s dalšími dvěma dívkami, 12letou Giselou a 4letou Sigrid. Spolu jsme takto byly dva měsíce, možná i déle a byly jsme nerozlučná trojice. Vzpomínám si, jak mě moje maminka a sestry navštěvovaly. Musely ale zůstat za branou kvůli spále, která byla velmi nakažlivá. Když se spustily sirény, protože se německé dělostřelectvo pokusilo sestřelit ruské letouny, řekli, abych si vzala přikrývku a ty nejmenší kolem sebe a běžela co nejrychleji k bunkrům. Měli jsme tam zůstat, dokud nedali signál, že je bezpečné opět vyjít ven.

Těsně před koncem války, moje dvě sestry Inge a Magda jely vlakem, aby mě znovu navštívily v nemocnici, ale už to nestihly. V květnu 1945 válka skončila a všichni se ztratili v následném chaosu. Moje maminka Annastasia a bratr Gerhard Herbert byli v Pasově v západním Německu okupované Američany. Ingeborg Charlotte (Inge) a Magdalena Erica (Magda) se vrátily domů do Graditz v Německu, kde našly našeho otce. Otec od nich chtěl vědět, kde jsme my ostatní. To ale nevěděly. Gisela, Sigrid a já jsme se divily, proč si pro nás naše matky nepřijely. Neuvědomovaly jsme si ten veškerý chaos, který kolem nás byl.

V červnu jsem byla propuštěna z nemocnice a nasedla na vlak do Prahy s pokynem, abych šla do Červeného kříže. Když jsme dorazili, byla už venku tma. Gisela a Sigrid byly se mnou, ale nemohly jsme to najít. Zeptala jsem se kolemjdoucího, kde je Červený kříž, ale neodpověděl mi, protože jsem byla Němka. Další muž nás poslal na místo, kde nám řekli, že všechno, co pro nás mohou udělat, je dovést nás tam, kde byli umístění ostatní. My tři jsme poté následovaly muže s kulometem, než jsme přišli až do uprchlického tábora. Byl to původně hotel, místo bylo plné až stovkou velice nemocných lidí. Spaly jsme na podlaze bez postelí. Ustříhli mi copánky a zkontrolovali, jestli nemám vši. Byla jsem ráda, že žádné nenašli, aby mi neoholili hlavu.

Ruští vojáci přicházeli v noci s baterkami, vytahovali starší dívky a znásilňovali je. Vzpomínám si, jak dívky křičely, když byly odváděny. Dvě starší dívky nás požádaly, jestli bychom jim pomohly ukrýt se před Rusy. Starší dívky si lehly na podlahu, položily jsme na ně přikrývku a lehly si na ně. Když se vojáci podívali dovnitř, viděli jen nás malé holky a odešli.

Vystěhovaly jsme se a šly na pražský stadion Sokol, společně s Giselou, Sigrid a dvěma staršími dívkami. Zůstaly jsme dva týdny v příšerných životních podmínkách a jedly polévku téměř jen z vody. Všichni tolik, že muži chodili nazí, aby se jich zbavili. Jednoho dne kdosi přišel a oznámil, že chce, aby lidé začali pracovat. Dobrovolně jsme se vydaly do ruského tábora, abychom vyčistily jídelnu vojáků. Potajmu jsme si vzaly zbytky jídla z talířů po vojácích. V noci jsme se pak vrátily na stadion.

Jeptišky požádaly, aby se lidská práce využila pro úklid zrekonstruovaného kláštera v Praze. Myslely jsme si, že takto s jeptíškami budeme v bezpečí, tak jsme se s úklidem nabídly. Za odměnu jsme pak dostaly dobře najíst.

O dva týdny později zaznělo z rozhlasu oznámení pro všechny Němce, kteří se chtějí vrátit do Německa, aby se dostavili. Přišlo tisíce Němců, aby se mohli vrátit domů. Šli jsme tedy na vlakové nádraží a naložili nás do vagonu pro dobytek. Mysleli jsme si, že jdeme do Německa, ale Rusové nás odvezli do tábora v Terezíně, v Československu. Byl to koncentrační tábor; sběrný tábor pro Židy. Když jsme vstoupili do tábora skrz velkou bránu, osobní věci, obrázky či snubní prsteny se musely hodit na velkou hromadu. Vzali si, co chtěli. Pokud jste měli ve svých zubech zlaté výplně, byly také vyjmuty. Muži dostali ránu bičem, když prošli bránou. Poté se všichni museli svléknout; muži, ženy i děti. Hodili jsme šaty na hromadu a šli společně do sprch. Následně nás dva muži posypávali práškem, zatímco jsme se točili dokola. Byli sprostí, smáli se a dělali si z nás legraci. Hledala jsem své šaty, ale nemohla jsem je najít, tak jsem popadla, co bylo zrovna při ruce. Opět jsme byli vyšetřeni na vši. Hodně ženám se musely oholit hlavy, když se u nich vši našly. Ženy a děti byly odděleny. Byli jsme na palandách vystlané slámou a příkrývkou. Dívka v posteli vedle mě zemřela na následky vážně nemoci, kdy jí červy vycházely z tělesných otvorů. Bylo jí teprve 4 nebo 5 let. Neudělali nic, aby jí pomohli.

Gisela a Sigrid byly stále se mnou. Dvě starší dívky, které byly dříve s námi, však byly poslány do jiné části tábora. Sprchovat jsme se chodily jednou týdně. Vzpomínám si, že jsem měla zkažený zub, který mi vytrhli na mé třinácté narozeniny. Když už bylo zima, naši část tábora nemohli vytápět. Přesunuli nás tedy do kamenné budovy bez oken, s výjimkou stropu, přes který procházelo alespoň trochu světla. Tady jsem byla asi šest měsíců od června do prosince.

Pár dní před Vánocemi přijeli do tábora nějací lidé, aby vyzvedli všechny děti bez rodičů. Začali číst jména ze seznamu, přičemž vyslovili i mé jméno. Gisela ale na seznamu nebyla. Křičely jsme a plakaly, že je se mnou a že taky nikoho nemá. Nakonec jí nechali jít s námi, takže jsme stále mohly být všechny tři pohromadě.

Později jsem se dozvěděla, že strýček Přemysl Pitter (Čech) a teta Olga Fierzová (ze Švýcarska), dostali povolení jet do Terezína a postarat se o děti bez rodin. Později mi teta Olga řekla, že řidiči měli za úkol co nejrychleji naložit děti a dostat je odtamtud pryč, než někdo změní názor a nechtěl by nás nechat opustit tábor.

Byli jsme naloženi na dvě velká nákladní auta. Byla tma a nikdo nevěděl, kam se plánuje jet. Báli jsme se a nejdřív jsme ani jet nechtěli. V průběhu cesty někde zastavili a na vůz položili chleba a lančmít. Byli jsme tak hladoví, že jsme byli jako smečka vlků. Bylo nám pak ale všem špatně, protože naše žaludky nedokázaly zvládnout všechno to jídlo poté, co jsme žádné tak dlouho neměli.

Po příjezdu jsme se vykoupali, najedli a přiřadili nám postel s peřinou. Byli jsme jak v nebi. Byla ale všude tma. Ráno při snídani jsme najednou mohli vidět, kde jsme. Sněžilo a my byli v krásném zámku - Olešovice. Bylo to jako pohádka. Byla zima. Děti musely být v karanténě dva týdny po příjezdu, aby bylo jisté, že se již nerozvinou žádné nemoci.

Myslím, že zámek patřil Němci Barronovi, který opustil Československo před příchodem Rusů. Brzy byly Vánoce a velký sál byl vyzdoben. Měli jsme vánoční stromeček a společně jsme oslavovali, zpívali a tancovali s židovskými, českými a německými dětmi. Zůstali jsme tam až do jara.

Zámek Olešovice, 1945.

Měla jsem to potěšení zůstat v kontaktu s tetou Olgou a následně ji také jezdit navštěvovat. Později mi také řekla, že u zámku označili přední vchod, který měl informovat, že jsme v karanténě kvůli tyfu. Doopravdy jsme tyfus neměli, ale udělali to proto, aby nás drželi pryč od Rusů a fungovalo to.

Po několika měsících jsme se přestěhovali do jiného zámku Štiřín, také v Československu. Teta Olga a strýček Přemysl za námi chodili a kontrolovali nás. Pamatuji si, že někdo hrál na klavír Heidenrosleina. Řekli mi, ať tancuju, jak chci, zatímco se hrálo na klavír. Hráli jsme také různá divadelní představení. Připravili jsme si Sněhurku a 7 trpaslíků. Hrála jsem Sněhurku, ale nechtěla jsem, aby mě princ políbil.

Ilse, první zleva.

Zámek Štiřín, 1945.

Zámek Kamenice, 1945.

Po několika měsících jsme se opět přestěhovali do velkého zámku Kamenice, v Československu. Byly tam krásné pozlacené modré zdi. Vzpomínám si, že nějací lidé přijeli ze Švýcarska na návštěvu zámku a zeptali se nás, co bychom chtěli na Vánoce. Řekla jsem jim, že bych chtěla boty, protože mi bylo zima na nohy. Ten rok jsem boty na Vánoce opravdu dostala a byla jsem tak šťastná. Teta Olga a strýček Přemysl se na základě informací od nás pokusili najít naše rodiny. Domů jsem napsala několik dopisů. Postupně se rodiče dětí podařilo nalézt, stejně tak pro Giselu a Sigrid. Byla jsem tak jedním z posledních dětí, kterým se jejich rodina nakonec našla.

Ošetřovatelka Klára k nám chodila jednou týdně, seděli jsme v pěkném pokoji s pohodlnými židlemi, četli si knihy a poezii. Zejména si pamatuji knihu Die Kraniche des Ibykus od Friedricha Schillera.

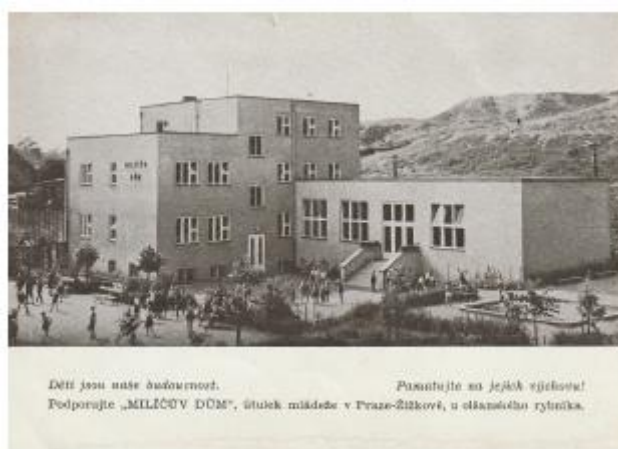
Klára Mágrová.

Jednou teta Olga a strýček Přemysl jeli do Prahy a zeptali se mě: „Nechceš jet s námi?“. Byla jsem nadšená. Navštívili jsme Milíčův dům, kterým mě provedli.

K mým čtrnáctým narozeninám jsem konečně obdržela dopis od maminky. Psalo se tam, že Rusové zabili mého otce. Dál psala, že je v Pasově v Německu a že všechno bude v pořádku.

Magda a Inga se dostaly z ruské zóny, kde pracovaly pro farmáře.

Navštívila jsem klášter blízko vlakového nádraží v Praze, abych zatím počkala na transport nazpět do Německa. Než jsme mohli odjet, museli jsme čekat na celou skupinu.

Matka představená mi řekla, abych se vrátila a zůstala s nimi, pokud by se mi v Německu už nelíbilo. Kdyby moji maminku nenašli, zůstala bych tam a stala bych se jeptiškou.

Den D byl tady a já jsem nasedla na vlak do Furth im Wald v Německu. Když jsme přijeli, musela jsem strávit noc v sirotčinci. Pamatuji si, že jsem si hrála s ostatními dětmi. Následující den jsem měla své 15. narozeniny. Přišla mě vyzvednout moje maminka a sestra Magda. Běžela jsem k ženě, o které jsem si myslela, že je moje matka, a najednou jsem se zastavila. Myslí mi proběhlo, že tato žena je přece příliš drobná. Neuvědomila jsem si, že jsem já za ty roky tak vyrostla. Plakaly jsme, líbaly a objímaly se. Nakonec jsem se s rodinou setkala po 2 letech a 7 měsících odloučení (leden 1945 až 28. srpen 1947).

Odstěhovala jsem se do Pasova, kláštera sv. Nikola Klosters, přeměněného v uprchlický tábor. Pokoje byly velké, žilo se po 16 lidech v jedné místnosti.

V Pasově jsem se vrátila zpátky do školy a odpromovala jsem. Následně jsem se přihlásila na ošetřovatelskou školu do Norimberku. Můj zájem o pečovatelský povolání začal, když jsem byla v nemocnici se spálou. Některé ze starších dětí, včetně mě, pomáhaly s péčí o mladší a já jsem se rozhodla, že to je to, co chci dělat. Vdala jsem se za amerického vojáka, který byl ve službě v Německu. V říjnu 1958 jsme se přestěhovali do Ameriky, kde jsem pracovala jako zdravotní sestra. Měla jsem dvě děti Paula Marcuse a Reginu Kay.

Slovy ani nemohu vyjádřit své velké díky tetě Olze a strýčkovi Přemyslovi, že zachránili mě a také ostatní děti a realizovali „Akci Zámky“.

ILSE GRUTZNER HAMILTON BATEMAN

Strýček Přemysl Pitter.

Zur lieben Ilse
in herzlichster Erinnerung
Přemysl Pitter.

Affoltern a. a. 15. Juli 1967.

Schloß Surin im Jahr 1945.

Meiner lieben Ilse
Hamilton-Grützner
in Erinnerung an den 1. August
1953

in Affoltern am Albis Tank Olga.

Teta Olga Fierzová a Ilse Grutzner Hamilton Bateman, Lucernské jezero.

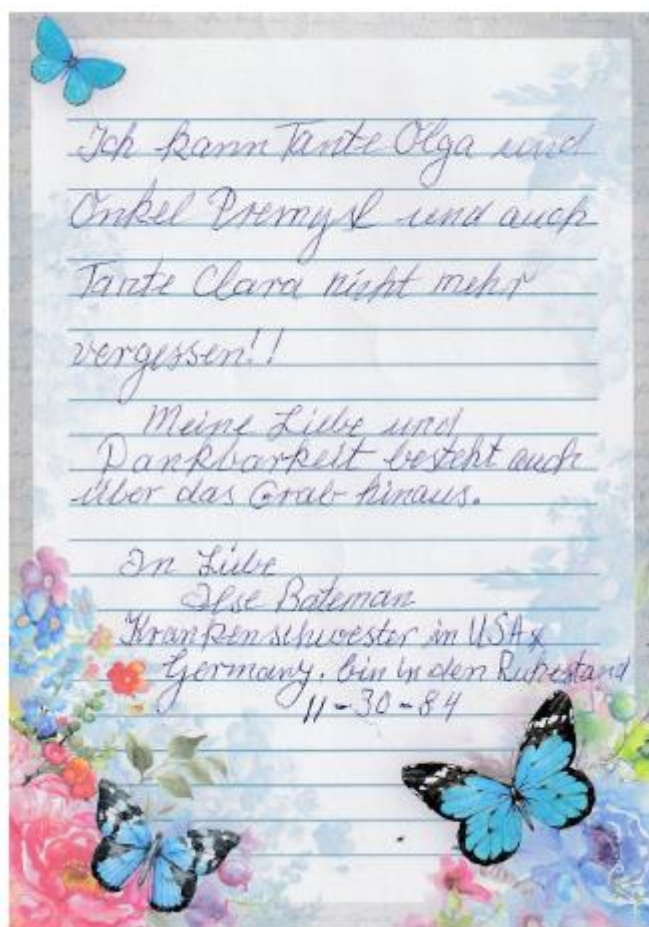

Ilse, říjen 2019, ve věku 87 let.

Ilse ukazuje svou fotografii v knize tety Olgy.

Dopis od Ilse, leden 2020.